„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 65. У Новом Саду у петак 27. априла (9. маја) 1884. ГОДИНА XIX.

ЧЕМУ ТА БОРБА?

(ГЛАС СРБИНА ИЗ ТРОЈЕДНИЦЕ.)

I.

Овако, како се ми питамо насловом овога чланка, држимо да се мора запитати сваки српски родољуб гледајући на борбу, која је отпочела у „Српском Колу“ иза пештанске конференције а продужена иза великог народног збора у Вел. Кикинди у очевидној намери, да се пренесе и у народ, као што видимо да се у Белој Цркви већ и покушало, начином сваке осуде заслужним. Овако поиздаље гледајући на развитак те, по узроцима несмислене, по последицама својим убитачне борбе, не посвећени у ближе личне и друге одношаје људи, који се у тој борби истакоше на јавност, ми не можемо пасти под сумњу: да ћемо судити „по бâбу — и по стричевима,“ ако овако јавно изложимо свој поглед на питање, које су данас наши листови изнели пред српску публику, као „најважније“ народно питање. Ми ћемо судити само по чињеницама које пред нама стоје, по разлозима који се у јавности износе као једине побуде распиреној овој борби. Што још мимо онога што се јавно истиче, покреће можда једног или другог песимисту да ову борбу даље распаљује, то као тајне покретаче ми нисмо устању контролисати и то испада из зреника нашег погледа на ову ствар.

Чему борба и шта јој је подлога?

Колико смо могли из јавних органа наших запазити, борба се започела у нашим листовима око питања: дал је кориснije у данашњим околностима по народ српски у Угарској да и даље активно учествује у политичном животу земље у коју га је његов удес бацио, или да се повуче у пасивитет. То је језгра ствари и коначно решење тога питања, сачињавало би подлогу контроверзама између оних, који заступају активитет и оних који заступају начело пасивитета у политичком држању народа нашега у Угарској. Ово питање могу прави родољуби и зрели политичари расправљати мирно и објективно, без страсти и сентименталности, као што се и мора расправљати међу озбиљним људима. И ево како га ми схваћамо, на основу података, што нам их изнесе до сада наша публицистика.

На пештанској конференцији, у којој су учествовали садањи заступници начела пасивитета као и они који заступају активитет, било је постављено питање: може ли српски народ у Угарској и даље учествовати у политичком животу земље на досадањем свом политичком програму? Не виђеном до сада у нас једнодушношћу изјавише се сви чланови: да се на основу бечкеречког програма неда даља акција ни замислити; сваки даљи корак народа са тим програмом у руци, повлачио би само још већу погоршицу већ и онако не повољног положаја и стања народа српског. Једнодушност је владала целим оним скупом и у томе: да се мора тражити и изнаћи пут и начин, којим би се народ извукао из теснаца, у ком се данас налази. Тек у томе, којим путем да се пође па да се из тога теснаца изиђе, тек у томе питању настала је разлика у мнењу. Два три члана те конференције предложише пасивитет, као најзгоднији пут; остали се изјавише за активитет.

Како је велика већина пештанске конференције усвојила активитет за подлогу држању народа српског у политици, дакле се изјавила да у активности налази онај једнодушно захтевани пут којим ће се народ извући из теснаца у који је запао; како је једнодушно бечкеречки програм обележен за таквог, којим се даље није могуће било послужити, шта је могло друго остати да се учини до то: да је конференција према усвојеном активитету морала прећи на стварање програма за тај активитет. У политици без логике није се могуће ни мећи а логички радећи, конференција пештанска није могла друго учинити него што је учинила т. ј. она је формулисала програм.

Има ли довде икаква узрока да се напада на пештанску конференцију и људе који су у њој радили? Нема, јер јој је поступак са свим коректан.

Али — програм. Јесте, програм.

Кад се једнодушно признало и изјавило на пештанској конференцији да је бечкеречки програм од год. 1869 односно од год. 1872, стварен под са свим другчијим околностима и у по све другим политичким приликама, што временом и догађајима супериорисан, што неизведљив према неиспуњеним претпоставкама, неизведљив у садањим околностима и да снага народа српскога не стоји у правилној размери са задаћом коју тај програм народу товари на плећа, — онда је логично према усвојеном начелу активитета, да се тај програм замене с другим. И конференција га је заменула. Заменула је бечкеречки програм другим, у коме се садржи језгра онога истог програма, јер од кардиналних захтева, у колико се њима хоће да постигну гаранције за одржање и културни развитак српског народа као таковог у Угарској, није напуштен ни један. Све је то садржано у новом програму. Испуштено је оно само из бечкеречког програма, што се или до сада није изводило, или што је лежало ван домашаја снаге народа нашега, да се може учинити или изводити. Нови програм како га је коначно утврдио велики народни збор у Кикинди, успоставио је равнотежу између оправданих народних захтева и тежња и народне снаге. И то му је заслуга, која му се неда пореће, ту му је вредност која се неда побити. Сравнив овај програм — за тренутак — са каквим војеним операцијоним планом, можемо рећи: да је он нашу ратну снагу развијену на несразмерно дугу операцијону линију и по томе слабу и у центруму и на боковима, свео на краћу убојну линију, тиме ојачао и центрум и бокове, јер је трупе свео у густе колоне и концентровав сву силу на један објект успоставио вероватност победе. —

Беспредметно је управо данас анализирати црту по црту бечкеречког програма да се докаже да је — не савремен. Народ се већ изјавио за нови програм и тим је сваки даљи приговор о оном програму сувишан. И ово што довде рекосмо било је можда сувише. Али ми смо држали да морамо бар толико о томе говорити, да се види како ни у новом програму не лежи узрок ни основан повод да се распаљује у народу борба око тога и да се цепа и онако слаба снага народа српскога у овој држави. Још шта више, можемо казати, да данас и нема објекта, нема подлоге око чега би се могла водити разложна борба. Према новом програму, какав је на великом збору у Вел. Кикинди усвојен не постоји никакав други програм као опонент. Бечкеречки програм напустиле су саме пасивисте; пасивитет или апстиненција није програм. А не треба изгубити из вида, да су заступници начела пасивитета у пештанској конференцији остали у такој незнатној мањини, да никако не могу захтевати за себе права да се и иза закључка те конференције, њихово мњење усвоји.

Ми овако у даљини, и не посвећени у оно, што сваки скрива у свом срцу, а гледајући на развитак ове — по значају јој више смешне него жалосне борбе — ми у овој ствари видимо само ову логику: Они, који су били за пасивитет и остали у мањини са својим мњењем на конференцији пештанској, имали су само овај излазак: или покушати лојално још на великом збору народном у Кикинди доказима задобити за своје начело већину, па спровести пасивитет — или повући се сами онамо, куда су хтели да повуку народ. То су могли и требали учинити или одмах иза пештанске конференције или по неуспешном покушају у Вел. Кикинди. Могли су и требали да тако учине, ако желе да им народ верује, да им је „пасивитет“ заиста продукт убеђења, и то су могли учинити или ћутке или уз мотивовану енунцијацију на народ, којом би скинули са себе одговорност за убитачне последице, које би по њиховом мњењу могле наступити по народ, ако ступи на поље активне политике на основу новог програма. Кад нису за уздржање бечкеречког програма, онда ни на основу њиховог пасивитета не остаје друга пута. Само је то остајало поштеном родољубу и зрелом политику логично да учини, и друго — ништа! Што нису тако поступиле пасивисте, што сад изазивају борбу штетну и смешну а без узрока и оправданог стварног повода, то даје права и повода свакоме да њих суди и оцењује свакојако, њихов поступак назива сваким другим само не именом родољубља и зреле политичке увиђавности. Устајати и сада за пасивитет, кад се народ до сада већ уобичајеним начином свечано изјавио за активитет — бесмислица је. Борити се сада после свечано усвојеног активитета и новог програма против тога програма, значи радити за програм бечкеречки, коме сами не признају ваљаност, кога су напустили, кога су се одрекли стављајући место њега пасивитет — још грђе и од бесмислице; то је већ — обест!

Ето колико и каквог смисла има борба против новом програму и ето колико вреди све оно, чиме се та борба изазива. —

Стварна узрока ни повода нема да се народ раздире. Формалног тако исто нема. Јер ево шта наводе за мотиве они, који заталасавају ону убитачну борбу. Није — веле — најпре у листовима расправљено питање о измени програма бечкеречког, него је сазвана конференција пештанска. То би био један „разлог“ да се нападаји оправдају. Но ми би на то могли приметити прво, да то у опште није разлог; друго, да циљ сазива конференције пештанске није била тајна никаква — јер је у позиву означена — најмање је пак била тајна онима, који сад заподиру на том основу борбу. Доказ овоме лежи већ у томе, да су већ у пештанској предконференцији, (како смо извештени) садање пасивисте једнодушно, дакле по договору заступали своје становиште; дакле су били спремни; треће, да су, знајући за циљ те конференције могли исто тако расправљати ту тему у оном истом листу, у коме су иза конференције отпочели садању борбу.

ЛИСТАК.

PATER PETER.

РОМАН

МАВРА ЈОКАЈА.

(Наставак.)

Кад је на великом замачком сату избило дванајст, устане Магдалина из постеље, навуче хаљину, за појас привеже кесицу са драгом оставином мајчином на врат чак навуче малу шубарицу и неосетно, на прстима крадом се провуче на стражње басамке до вратоца, што су у медвеђи врт водила.

Кад се на све стране обазрела ни медведа није опазила: после сретенија отпочиње медвед опет свој зимњи сан, ако време почне да попушта. Медведи јој нису пута пречили,

Слободно ти она дође до црквених врата, ту још једанпут уздане за навек збогом остај очински доме и уђе на врата.

Месечина је опет засијала цркву и осветлила испробадане свеће, безимене надгробне плоче и престону икону у изрезаном оквиру. — Сад се већ знала њих плашити, јер је поњала колико су свеци патили од забодених стрела, знала је ко борави вечити санак под пустим оним надгробним плочама, знала је како се зову оне аветиње, које су пустињака на икони онако заплашиле и завеле, а понајвише се бојала оне врачаре у Мадочању.

Само да је драган већ ту, што ће је ослободити.

Сове су зачудо много данас кричале на кули.

Сад наједанпут огласи звоно и засветли се престона икона.

То је била права престона икона, што се на место оне утонуле указала! Свети Владислав, прави мађарски светац. Није то какав светитељ од невнабожаца грозно намучени, него је то светитељ који ће бутун да потуче све поганике. И тај се из оквира олтарског силази да теши мому на колени.

— Добро те си се пожурио, сутра већ хтедоше ме у Пољску одвести, никада ме не би више видео!

— Па журимо се, мила моја!

— Причекај само један часак, хоћу још последњу молитву да очитам на гробу брата мога.

— Па придружимо твојој и моју.

И обоје одоше и клекоше на гробну плочу убијенога брата и узев се за руку читали су опроштајне молитве. — Амин, амин.

Мома целива у плочи направљену слику.

— Је ли да ми опрашташ, слатки брате, рече моме.

— Како да ти не опростим, слатка сестрице, зачу се из дубљине рапав неки глас и на мах се отворе врата на гробници и Брежовскова наоружана чета излети напоље а увређени ђувегија с палошем у руци беше понајпрви.

И у песници Тихомира Чорбаја на један мах се створио мач.

— Е па добро кад ниси поп, сад ћу те сместа убити, загрми Брежовски и појури на њега замахнув страховито палошем, али га Тихомир предвари и нападача под пазуво одалами тако да му је цела мишица до рамена климала: Брежовски падне на леђа те боју крџа није ни дочекао.

— Вуците се под земљу натраг, кукавице! грмио је Тихомир убилачке ударце шаљући нападачима на све стране, и ови се испред страшна гнева његова збиља и повукоше натраг све до врата од гробнице. У то се отворе црквена врата и с буктињама и оружјем рупе у храм момци Грацијанови, он сам је само штаку у руци имао.

— Овамодер валуђеру! дерао се Грацијан. Самном се мери попе! Ти Pater Peter, отимач девојака треба да будеш батином утучен и то мојом батином.

И слепо појури на њега с уздигнутом штаком.

Магдалина се баци међу обојицу:

— Тако вам свих светих, оче, Тихомире, не крвавите се међу собом, боље мене изгазите!

— Беж' одатле, вујо, грмио је њезин отац и ногом гурну на страну девојче, што је пред њим клечало. Срећа његова што је пред њега јурнуо наоружан један четник његов и на своју главу примио замахнути ударац мача, чиме му Тихомир хтеде то наплатити.

Још два четника падоше на мртво под ударцима разљућена делије и тад му се мач баш о балчаку сломије.

Али га зато још није лоша та дружина савладала. Ако мача није имао, било је на часној трапези великих чирака, један ти зграби он и таке је ударце делио њиме и на десно и на лево, да се наједан пут пред њим пут прокрчио; ко га је год зграбио, тај би га онесвешћен пуштао: један скок и ено га на часној трапези тамо баш где је престона икона, а за њиме је био ходник. Ако узима кад да растова врата за собом затвори и резу мете и икад га неће ухватити.

Али кад је са трапезе један поглед бацио у буктињама руменкасто осветљену цркву, опази нешто.

Шта је видио, то га је јако потресло, заболело.

Видео је како је Грацијан Ликавији зграбио Магдалину за расплетену дугу косу јој и како за косу по патосу вратима вуче обнесвесло девојче.

Ту му се црно на очи навуче. Јарост му угуши у души сваку човечанску помисао, он је сад дивља звер био: лав, коме хоће лавицу да отму. Ричући од бола у једном скоку створи се са трапезе на земљи. Сад је већ у сваку руку зграбио по један тежак чирак и као с два буздована јурне у четнике рушећи и обарајући све што му је у човечијем облику пред њега изишло. Тако је беснио по гомили четника као оно Ираклије кад је у Несовој кошуљи побеснио био, и прокрчи себи пута до црквених врата, где му је драгану отац њен вукао. Ту стигне старца и замане оним великим чираком да га по глави удари али Грацијан ударац на песницу дочека. Сад неко од остраг баци једно јапунце Тихомиру на главу а један се слуга баци му пред ноге и тад га савладаше, на земљу оборише, везаше.

(Наставиће се.)

И четврто: да не треба да испусте из вида, да је у опште било немогуће повести у јавности реч о измени програма бечкеречког све дотле, док су год ти исти људи случајно имали монопол српске журналистике у својим рукама. На што дакле сад истицати као неки „разлог“ тај — језуитизам!

Даљи им је „разлог“ нападајима: начин сазивања пештанске конференције Поколико је основан тај „разлог“, да би могао послужити за оправдану полугу борбе, довољно је прочитати листу присутних чланова те конференције. На ширем основу није никад у нас била сазивана која конференција ове врсте. Но даље није вредно о том „разлогу“ говорити.

Још им је „разлог“, да је велики народни збор у Вел. Кикинди био — „инсциниран.“

Ова инсинуација најбоље карактерише политички морал, који влада у наших пасивиста. Та инсинуација, коју сваки поштен човек с гнушањем мора одбити, показује на каква сретства помишљају они за своју политичку тактику.

На основу оваких „разлога“ могу само лакоумни људи и незрели политичари нападати програм вел. кикиндски и они, који свесно или не свесно иду на то, да се што већма отежа и онако тежак положај овога многоискушаног и намученог дела народа српског, који живи у земљама круне угарске.

Политички преглед.

Бан Кун Хедервари отпутовао је 24-тог тек. мес. у Будим Пешту. Путовање баново доводи се у свезу са сазивом сабора троједничког. Министар Тиса, који се пре неколико дана у Бечу бавио, вратио се отуда дан пре бановог доласка у престоницу угарску, што јасно сведочи, да се овом приликом осим о дану сазива сабора троједничког још и о другим и то важним питањима реч повела. „Лојду“ јављају у том погледу из Загреба, да ће се на тим конференцијама донети решење о оним законским предлозима, што их влада сабору кани поднети, а осим тога биће ту разговора и о неким железничким питањима. О самом састанку сабора троједничког јавља „Уг. Пошта“, да ће предстојећа саборска сесија краљевским рескриптом бити отворена. Дан, када ће се сабор састати, још није тачно обележен, пошто зависи од тога, када ће сабор угарски своје послове доконати. Према томе може се очекивати, да ће се сабор троједнички састати у течају последње недеље месеца маја по нов. кал.

Како се приближује дан састанка сабора троједничког то постаје све занимљивијим питање: **какав ће положај појединe странке на сабору троједничком заузети?** У том погледу донеле су „Агр. Цајт.“ и „Слобода“ чланке, који се у неколико могу сматрати као одговори на потакнуто питање. У чланку „Агр. Цајт.“ изваћа се, да се народна странка у тој цељи конституисала, да штити закон о поравнању и надзирава тачно извршење истога; то ће јој и надаље задаћом остати, докле год поравнање постојало буде; из тог разлога је опстанак странке прека потреба. Нема потребе да се странка поново организира, пошто је већина одлучила, да ће по што по то стати на пут обнови сваке саблазни у саборници. Чланови народне странке имају само то да се запитају, да ли су вољни поћи политиком постепеног напретка, или политиком наглог пропадања. Пошто народна странка оно прво хоће, несме бити малодушна, већ мора мушки и с уверењем ступити на браник својих начела. Ко се страши борбе, тај нека се у њу и не пача и нека се окане сваке политике. Мањкање одважности у заступању свога убеђења починило је највећа зла.“ — О држању „странке права“ у предстојећој саборској сесији пише „Слобода“: „Странка права ће и у будуће не само у саборници него и ван ове вршити све оне дужности, којој јој налажу обвезе према отаџбини. Ексцеси догађаће се све дотле, док се год прама „странци права“ не законито поступало буде и док се не буде поштовала слобода говора. Ексцесе су наши противници проузроковали; до њих је морало доћи. На противницима нашима је са сада, да промене свој поступак и тиме отклоне могућност сваког изгреда. Чланови „странке права“ свесни су тога, да само они заступају народна права. Ако већина искључи из саборнице посланике „странке права“ онда ће садањи говор дела заступити.“ — Чланак „Агр. Цајт.“ узима се као доказ, да је међу већином сабора троједничког и баном Куном Хедерваријем дошло до споразуму.

Као што јављају **из Сарајева**, добила је земаљска влада за Босну и Херцеговину од министра Калаја налог, да изради нацрт за **нову организацију политичких надлештва** у поседнутим покрајинама. Иде се за тим, да се укину сада постојећа окружна управитељства, која су у време успоставе у звезде кована и од којих се тушта добра ишчекивало. На место окружних управитељства имала би ступити среска капетанства, попут оних у Аустрији. Осим тога имали би се у свима надлештвима по Херцеговини садањи војнички часници заменити грађанским чиновницима. — Реорганизација земаљске управе, што ју је г. Калаји пре годину дана спровео у поседнутим покрајинама, показала се дакле сасма безуспешном. Овоме се није ни најмање чудити, јер то су г. Калају предсказали сви, који су иоле познавали народ поседнутих земаља, његове особине и на овима основане потребе. Што је за једну земљу добро не мора бити то и за другу. Није доста да је дотична установа с теоретичне стране без икакве мане, јер у народном животу је праксом стечено искуство много претежнија од голе теорије. С тог станишта сумњамо да ће и среска капетанства бољи успех показати. Питање је само да ли су г. Калаји и остали „меродавници“ и то размислили, куда ће доспети овим непрекидним експериментисањем. И то експериментисање је један знак више, да се држава ова није требала уплетати у уређење „абнормалних“ одношаја у Босни и Херцеговини.

Из Београда јављају „Пол. Кор“. да ће ово дана изићи указ краљев, (по најновијим вестима, исти је већ обнародован) којим ће се обнародовати имена оних 44 посланика, што их краљ има право да наименује. Краљ и краљица отпутоваће 6-ог маја у Ниш а министри већ 4-ог. Министарски савет држи из дана у дан седнице, у којима приуготовљава материјал, што ће се скупштини на вођење и решење поднети. Међу предлозима, што ће пред скупштину изнешени бити, налази се и предлог о реорганизацији управе. У том погледу јављају „Агр. Цајт.“ из Београда, да тамо постоји намера, да се цела земља, прама војеној организацији, подели на 5 великих округа, од којих би сваки одговорио једној од постојећих 5 војених дивизија, и даље у 60 срезова, према постојећим војеним батаљонима, тако да би у будуће сваки срез имао ставити по један батаљон војске, чиме би се мобилизација војске у знатној мери олакшала. Даље јављају истоме листу, да ће се правосуђе, које је до сада стајало у најтешњој вези с управом од исте оделити, а тако исто да ће се и финансијски послови одузети чиновницима управе и доделити органима министарства финансија.

Српско-бугарска железничка комисија довршила је своје послове и дотични протоколи већ су потписани. Како је међутим и у Цариграду већ решено питање о вези турске железнице Солун-Митровица са српском пругом код Врање, то ће у најкраћем времену отпочети живахније грађење железничких пруга Ниш-Пирот и Ниш-Врања. На прузи Ниш-Врања-турска граница рађено је, и ако доста споро, већ од неколико месеци. Прама свему може се сигурно рачунати, да ће српска државна железница, дакле пруге: Београд-Ниш-Цариброд и Београд-Ниш-Врања до јесени 1886. године, дакле у уговореном времену за цело саграђене бити.

Политичко јачање краљевине Србије.

Број становника сваке државе дознаје се редовним бројањем, које у извесним годинама врше пописне комисије. У Србији је свршен последњи попис људства у старим окрузима у години 1874., а у ослобођеним у години 1878. али кад знамо колико душа умре, па кад овај последњи број од првога одузмемо, онда додајући још са стране више њих досељених над исељенима, као и наведени вишак, можемо лако израчунати за сваку годину, колико је приближно у ком округу душа у години живети могло. На речени начин поступајући, имамо следеће бројеве за лањску годину.

Број душа у Србији на крају 1883. године по окрузима:

окрузи	мушких	женских	скупа	пор. глава
1. В. Београд.	21.510	16.700	38.210	6.275
2. Алексинач.	34.972	33.083	68.055	13.775
3. Београдски	43.633	41.064	84.697	16.638
4. Ваљевски	48.157	46.246	94.403	17.624
5. Врањски	36.075	34.150	70.225	11.560
6. Јагодински	39.192	37.712	76.904	15.843
7. Књажевач.	34.224	32.425	66.649	13.100
8. Крагујевач.	61.610	59.308	120.918	23.289
9. Крајински	41.401	40.202	81.603	18.948
10. Крушевач.	42.555	41.474	84.029	15.017
11. Нишки	69.420	66.750	136.170	25.203
12. Пиротски	41.408	39.695	81.104	15.203
13. Подрински	30.543	29.873	60.416	11.135
14. Пожаревач.	92.495	88.401	180.897	39.437
15. Руднички	28.850	28.515	57.365	10.182
16. Смедерев.	42.715	40.885	83.600	17.995
17. Топлички	35.569	32.577	68.146	11.043
18. Ужички	64.151	64.153	128 304	21.602
19. Црноречки	32.109	30.349	62.458	15.419
20. Чачански	33.191	32.802	65.993	12.195
21. Шабачки	45.203	43.860	89.063	17.562
22 Ћупријски	34.747	33.370	68.117	14.318
Свега	953.730	913.596	1,867.326	363.363

Претежна бројна већина становника Србије стављена је из Срба православне вере, но осим тога има нешто и Румуна у северо-источним крајевима, на броју 130.051 душа, и то у окрузима: 1. крајинском 49.298, 2. пожаревачком 44.581, 3. црноречком 28.274, и 4. ћупријском 7898 душа. — Цигани су свуд по земљи расејани и већином говоре српски

И природно кретање људства показује повољне резултате у прошлим годинама; тако је од времена увећане Србије за последњих пет година било кретање људства годишње од 1879 до 1883 године велико 21.934; рођено је пак 76.855 душа и то: мушких 39.674, женских 37.281, а умрло 46.950, и то: мушких 24.559, а женских 22.391; остало је велики 30.000, и то: мушких 15.115, женских 14.890.

На крају године 1884. имаће Србија за цело преко 1,900,000 становника, а кад би се општи попис на крају 1886. године вршио, могло би се у истој лако набројати и до 2.000.000 становника. Природни прираст људства показује врло повољне размере, који по свим рачунима вероватности продужиће своју наглост и кроз две три идуће године. Како пак Србија у погледу своје простране величине и броја становништва са оближњим земљама стоји, показује следећи број душа у земљи балканског полуострва.

Земље	год.	мушких	женских	скупа	кв. миља
Србија	1883.	953.730	913.596	1,867.326	822
Румунија	1882.	2,276.157	2,180.869	4,457 026	2.389
Грчка	1881.	973.896	913.010	1,886.906	1.177
Бугарска	1880.	1,027.903	980.116	2,007.919	1.143
Ист. Рум.	1879.	411.601	404.345	815 946	645
Хр. и Сл.	1881.	978.918	971.562	1,950.480	772
Б. и Хер.	1870.	607.802	550.651	1,158.453	945

По изложеним бројевима судећи у Србији живи на свакој географској квадратној миљи по 2.118 душа; у Хрватској и Славонији по 2.526; у Румунији по 1868; у Бугарској 1.757; у Грчкој по 1.603; у Источној Румелији по 1.265, и најпосле у Босни по 1.226 душа. — Србија је дакле после Хрватске најнасељенији крај на истоку, који се појав тиме тумачи, што се у њој људство јаче множи но ма у којој од осталих шест држава. Она је у години 1834. кад је први попис био, бројала 680.000 душа, а у текућој, дакле после 50 година, броји она скоро три пут више или око 1,900.000 душа.

Дневне новости.

(Црквена скупштина у Вел. Кикинди.) У једном од прошлих бројева јавили смо, да се у Вел. Кикинди конституисала нова црквена скупштина. О дотичној скупштини доноси „Садашњост“ овај извештај: „За трећи дан ускрса били су позвани сви изабрани скупштинари, да се конститујишу т. ј. да себи изаберу председника, потпредседника и перовођу; осим тога обавио се избор црк. адвоката, црквеног и школског одбора.

Нико се није могао ни надати, да ће се сав овај рад тако једнодушно, тако својски спровести.

После 10 часова искупише се скупштинари, а приличан број и нескупштинара, у дворани бивше диштриктске курије.

Младен Трифунац као председник наименованог одбора, који је руководио избор скупштинара, отвори скупштину и позове бившег перовођу Симу Ајваза да провиче имена скупштинара те да их побележи како би се дознало има ли довољан број, да се може посао отпочети.

Кад се видело, да је присутно 89 скупштинара, дакле довољан број, устаде др. Миливој Топонарски те рече, како смо до сад, скоро 10 година били без законите црквене скупштине и за то време имали смо наименоване одборе, који нису отправљали посао онако, како би то законита скупштина учинила, те је био до сад многи напредак на црквено-школском пољу запостављен. Да се ова законита скупштина произвела највише заслуге има г. Младен Трифунац и због тога држи, да ће му ова скупштина моћи тиме захвалити ако га избере за председника. Присутни одазваше се са громко „живио!“ — и тако буде једногласно изабран за председника Младен Трифунац.

Једногласно изабрани председник Младен Трифунац устаде и захваливши се на поверењу и одликовању од стране ове скупштине, напомене, да пре него што ће свој говор да заврши сматра за пријатну дужност да овде јавно изрече признање и захвалу др. Влајку Мајинском који је у свима црквено-школским питањима стајао на бранику цркве и школе, а на основу законом уједмчене народне автономије; због тих његових заслуга предлаже, да му скупштина изјави своје признање и захвалу и то не само речима него да се то и у записник уведе, како би то остало потомцима ради знања и угледа. Скупштина одушевљено узвикну „живио!“ и једногласно усвоји предлог председников. При завршетку говора изјави председник, да ће поклоњено поверење знати уважити настојећи да се законом уједмчена народно-црквена автономија очува и одржи и да ће свим снагама својим на том основу на бољитку цркве и школе делати. Присутни се одазваше са дуготрајним „живио!“

На реду је био избор потпредседника. Младен Трифунац председник устаде и предложи за потпредседника Милана Петровића адвоката. Присутни се одазваше са дуготрајним „живио!“ и тако буде за потпредседника једногласно изабран Милан Петровић адвокат.

Потпредседник захваливши се на поверењу, напомене како му је особита радост кад види да је ова скупштина тако сложна, тако једнодушна и жели да ова ређа појава, слога, не остане само овде у скупштини, него да се пренесе и изван ње, јер само тим начином моћи ћемо напредовати не само у цркви и школи него у свима гранама, те ће наш народ, коме је поцепаност и неслога, многа зла нанела, једном погледати и дочекати лепшу и сјајнију будућност. Нека ова једнодушна и лепа слога буде путовођа у нашим јавним пословима па жељени успех неће изостати. Сакупљени узвикнуше „живио!“

За перовођу једногласно је изабран Сима Ајваз.

За црквеног адвоката је једногласно изабран Паја Павловић, уз громко „живио!“ Укратко се захвали на поклоњеном поверењу обећавајући, да ће се старати, да поверене му послове на задовољство скупштине а у корист цркве и школе отправља.

На предлог председника буду у црквени одбор једногласно изабрани ови скупштинари:

Др. Влајко Мајински, Ђока Радак, Риста Телечки, Др. Миливој Топонарски, Ника Фани, Др. Ђура Ружић, Паја пл. Еремић, Коста Марковић, Стева Јовановић, Др. Живко Богдан, Глиша Јорговић, Ника Адамовић, Лаза Влаховић, Арон Удицки, Гавра Будишин, Коста Средојев, Аца Малогајски, Ацко Томашев, Лука Крстоношић, Урош Протић, Др. Ранко Гранић, Пера Видак, Лаза Јанков и Танасија Маринковић.

За школски одбор изабрани су једногласно Др. Влајко Мајински, Милан Петровић, Риста Телечки, Др. Ранко Гранић, Стева Еремић, Др. Живко Богдан, Пера Видак, Ђока Влаховић парох и Пика Николић.

Сви послови данашњи као што се види обављени су једногласно.

Пошто није било више предмета председник затвори седницу.“

(Обустављена преска парница). Читамо у „П. Лојду“ да је будимпештанско кр. падодветништво обуставило против овдашњег немачког листа „Bacs-Bodrogher- Presse“ заподенуту парницу. „Парница ова вели „П. Лојд“ подигнута је услед чланка у 12-ом броју поменутог листа, у ком је влади угарској пребачено, да је оних четврт милијуна форината, што су пре неколико месеци нестали на главној пошти будимпештанској, сама на страну склонила, у тој цељи, да их за изборну агитацију употреби. Влада у овој енунцијацији гледа невину шалу, коју јамачно нико није озбиљно узео.“ — Ова шала не изгледа ни најмање „невина“. Идемо да видимо, шта ће на „Лојдову“ примедбу рећи „Бач-Бодрошка Преса“.

(Ла-Рошево присуство духа). Пре неког времена преминуо је у Бечу славни глумац Ла-Роше, најстарији члан „Бург-театра.“ Као пример Рошеве досетљивости у највећим неприликама нека послужи ова анегдота, коју сад доносе бечке новине. Карло Ла-Рош представљао је једног вечера Мулеја Хасана у „Фијеску“ Шилеровом. Лето је било и Ла-Рош, отишавши с позорнице иза кулиса, скине с ознојених руку своје црне трико-рукавице, па се тако у разговору са једним својим другом заборави, да је, кад га је инспицијенат опоменуо да иђе одмах да изиђе на бину и казао му његову прву реч, отишао на позорницу не обукавши своје црначке рукавице. На жалост већ је доцкан било кад је то Ла-Рош приметио, и у тој сцени црнац је имао беле руке. Но Ла-Рош се није ни најмање збунио, него је своју улогу играо као обично, па кад је опет отишао иза кулиса, он набави рукавице боје таке као што је рука, и обуче их преко црних рукавица. Сад кад је по други пут изишао на позорницу, он демонстративно скине оне отворене рукавице, а публика из задовољства, што је видела да се њен љубимац и из тако тешке прилике извукао својом досетљивошћу, поче бурно пљескати Ла-Рошу, који сада остаде са црним рукама играјући и даље мирно и спокојно свога Мулеја Хасана.

(Ђаво у невољи). У селу Чатар појавило се не давно ноћу пред креветом једне сељакиње, чији супруг није био код куће, теле, које ју је пробудило и од ње искало новаца. Можете мислити како се уплашила сирота жена, која је мислила, да је то ђаво, који је и збиља потврдио да је он враг. Плачући даде му 200 фор. који беху у сандуку, али ђаво није био с тим задовољан; он стане клобарати, извади дете из колевке и хтеде још више имати. Жена га је молила, да јој поврати дете, и уверавала, да нема више новаца, али да имаде па тавану меса, које може узети. Ђаво се задовољи на послетку и с тиме, попе се на таван и стаде са свећом тражити месо. На његову несрећу међутим прође управо жандарска патрола, која опазив светлост на тавану, приближи се кући сељакиње и упита кроз прозор, шта се на тавану светли. Перјаница жандара још већма уплаши несретницу, она је мислила, да је ђаво послао своје помоћнике, и поче молити да је оставе на миру, јер је стари ђаво мало пре тек отишао по месо на таван. Кад су жандари дошли до мердевина таванских, слазио се управо ђаво доле; он буде најљубазније примљен и одведен к местном судцу, где га свезаше. Местнога судца не беше код куће, а његова жена није знала казати, куда је отишао; уједанпут повикну међутим, прискочив к свезаном ђаволу: „та овај имаде чизме мога супуга“. Са ђавола буде скинута кожа, те се показа, да је то сам господин местни судац. Он буде још исте ноћи одведен у Ар. Марот и предан казненом суду.

(Колико има Јевреја у Америци.) По извршеном попису у год. 1880. беше у северо-америчким сједињеним државама свега 230.984 Јевреја. Овај број умножио се са 17.000 Јевреја, што се у последње време доселише из Русије. Од скоро $^1/_4$ милиона Јевреја пада на државице Њу-Јорк 80.510; Пансилванију 20.000; Илиноу 12.625; Калифорнију 18.580; Ивер 12,581: а то ће рећи да у сами ових пет државица живи преко половине од целокупног броја Јевреја. На Мериланд долази 10,338; Масуцет 8.500; Лујизијанију 7.538; Мисури 7.380; Њу-Џерзеј 5.593 а остатак растурен је по целој Северној Америци. Јевреји живе најрадије у већим

варошима, тако их има у самом Њу-Јорку 60,000; Сан-Франциску 16,000; Бриклину 14,000; Филаделфији 13,000; Чикагу 12.000; Балтимору 10,000; Цинцинату 8.000; Бостону 7.000; Сен-Лују 6.500; Њу-Орлеану 5.000; Клевланду и Неварку по 3500.

Политичке вести.

— Председник банског стола Драгутин Клобучарић умировљен је по сопственој молби; на његово место постављен је севциони предстојник у хрв. слав. далм. министарству Антоније Рушнов, који је том приликом добио титулу и чин министаријалног саветника. Умировљени досадањи председник Клобучарић добио је у име признања свог дугогодишњег ревносног и одличног службовања велики крст ордена Фрање Јосифа.

— Из Будимпеште јављају бечким листовима, да мађарски клирикалци, наиме пак језуите све и сва употребљују, да у смислу задње енциклике папине оснују друштво које би устало против ложа „слободних зидара“. 22-ог тек. мес. положили су осмошколци калочанске гимназије пред олтарем свечано обећање, да неће никада ступити ни у какво тајно друштво. Обећање ово издаше за тим и на писмено. Веле, да ће се истоветна обећања изискати од свију католичких ђака у земљи.

— „Лоју“ јављају с талијанске границе, да се опажа живље кретање иредентистичке странке.

— Из Београда јављају, да ће за српског посланика у Бечу бити наименован бивши министар у кабинету Христићевом Милан Богичевић, који је и пре свога министровања заступао Србију при двору бечком.

— 20-ог тек. мес. прослављена је у Лавову светковина уваћања устава у Пољској. Посланик на државном већу аустријском Черкавски држао је том приликом свечану беседу. Сутра дан била је у лавовском позоришту свечана представа.

— Бизмарков лист „Норд Алг. Цајт.“ напада поново на Пољаке, што ови хоће да посеју раздор међу Немачком и Аустро-Угарском.

— Исти лист јавља, да нема никаквог знака, по ком би се могло закључити, да цар руски намерава посетити цара немачког; задња посета владара немачког у Русији враћена је доласком цара Александра у Давциг. Све вести о предстојећим састанцима јесу тек само маневра берзанске спекулације.

— Краљ грчки отпутовао је с породицом својом на две недеље у Тесалију.

— Из Цараграда долази вест, да је султан већи број декорација поделио међу више официре руске.

— Још више но ово одликовање побудила је позорност политичких кругова друга вест, по којој Турска прихваћа кандидатуру ђенералног секретара Крестовића за ђенералног губернатора такозване Источне Румелије.

— Из Рима јављају, да је ђаковачки бискуп Штросмајер 23-ег т. м. онамо стигао.

Народна просвета

(Школа. — Књижевност. — Уметност. Позориште.)

„Матица Српска“.

Записник

ванредне главне скупштине „Матице Српске“, држане у Новом Саду 14. (26) априла 1884.

(Свршетак.)

Ка су ти планови поднесени, умољено је било ц. и кр. војно заповедништво у Загребу, да допусти, да може матичину кућу и те планове прегледати ц. и кр. женијска управа у Петроварадину и о њима своје мишлење дати. Војна команда одговорила је, да јој је јако жао, што не може тој молби друштвеној одговорити, али да се изашиљање војничких стручњака противи званичним војним прописима. Према томе одговору није остало ништа друго, него да се ти планови, заједно са прорачуном трошкова, издаду на преглед стручној комисији, која се састојала из варошког мерника Младена Јовановића и архитекта Јосифа Цоцека. Комисија та извештајем својим од 14 априла о. г. пронашла је, да је кућа матичина солидно сазидана, да су зидови 24" широки и јаки, и да се без сваке опасности може на њима подићи још један спрат, с том примедбом, да се траверзе и у дужини и у ширини споје са главним зидовима, а тиме ће солидност главних зидова само ојачати. Та је комисија уједно упоредила и прорачун трошкова с плановима, па их је за упутне пронашла.

На основу свега тога управни је одбор тог мишљења, да се по тим плановима даду извести све градње у матичиној кући, прво, што „Матица“ не би била изложена опасности, да се мора сељакати, а то много шкоди угледу овог најодличнијег књижевног и просветног завода у овостраном српству, а друго, што би уложени капитал на то зидање доносио леп и сигуран интерес, тим пре, што је скоро очевидно, да ће станови у нашој вароши, особито на главним местима, с временом још већма поскупити.

О пробитачности тога дограђивања наводи управни одбор ово:

Као би се кућа подигла још на један спрат са улице и кад би се из авлије једно сасвим ново крило са два спрата изидало, приход од тога износио би по рачуну у средњу руку:

1.) Цео други спрат са улице, који би уједно служио за стан „Матице српске“ доносио би годишње кирије 1,200 фор., јер би толико „Матица“ морала плаћати кирије за стан у кући, у којој и сада стапује, пошто јој је ту кирију на толико повисио садашњи газда од куће.

2.) У крилу из авлије могла би „Матица“ задржати при земљи све собе за своју потребу, где би се могла сместити библиотека, магаза за књиге и каса. Све те просторије биле би осигуране од ватре, јер ће бити зидане па свод.

3.) У истом крилу налазила би се у првом спрату два стана за издавање, а тако исто и у другом спрату два стана, што би доносило кирије једно на друго рачунајући 800 ф.

4.) Осим тога под целим тим крилом, које би било преко 33 метра дугачко, био би изидан подрум, који би се нешто уступио кирајџијама, а за преостали део могла би се добити саразмерна кирија.

По до сада изложеном доносила би та нова зграда и доградa 2000 ф. годишње кирије, осим подрума и свију просторија при земљи у крилу. 2000 ф. по 5% укамаћено чини главницу од 40,000 ф., а по прорачунима цело то зидање стало би 32,031 ф 77 н. што рачунајући по 5% чини годишње 1607 ф. 58 н. Према томе остало би „Матици“ још 392 ф. 42 н. прихода као сувишак.

Кад се узме у обзир, да би ново подигнута зграда десет година била ослобођена од плаћања сваког пореза, онда би споменути сувишак од годишњих 392 ф, 42 н. ишао само у прилог „Матици“, не узимајући у обзир ни ту околност, да ће се при издавању целог тога посла на лицитацији па мањак (minuendo) бар 5%, а можда и више уштедити.

Но то зидање могао би се употребити легат пок. Петра Коњевића, који је „Матици“ остављен и који се састоји из 150 комада државних хартија и то: 1., 17 комада „Vereinigte südoesterreichische lombardisch ü. central italienische Eisenbahn Gesellschaft — Schuldverschreibung“ по 200 фор. комад номиналне вредности; 2., 133 комада акције „k.k. priv. Kaiser-Franz-Josef-Bahn“ од године 1867, свака по 200 фор. номиналне вредности. Сви ти 150 комада акција износе по номиналној вредности своту од 30.000 фор. Како су ти папири изложени томе, да им се вредност може променити, то би лако могло време настати, да и мањег прихода доносе од 5%. Кад би дакле „Матица“ тај новац узела у зајам и на њега плаћала 5% камате, колико и сада ти папири доносе, па кад би се исти капитал укњижио на матичину кућу и тиме осигурао, то би поможено било и „Матици“ а и фонд Петра Коњевића био би довољно обезбеђен за сва времена. Што би још недостајало за подмирење прошкова око зидања, то би се могао употребити новац из фонда матичиног.

Уједно предлаже управни одбор, да се цео посао око дограђивања изда путем јавне лицитације.

Председник позива све опе чланове, који би хтели о овом предлогу управног одбора говорити, да се ради тога пријаве.

Члан Др. Лаза Станојевић, разлажући, да у нову зграду уложени новац неће доносити толико прихода као кад би се под камату издао, предлаже, да се никакво зидање не предузима. тим пре, што „Матица“ нема својих новаца за зидање.

Члан Др, Илија Вучетић предлаже, да се изида крило у матичиној кући на спрат.

По дужем претресу овога питања председник износи на гласање сва три предлога:

1., Предлог управног одбора, да се с преда на матичиној кући назида још један спрат и да се и крило у авлији огради па два спрата.

2., Предлог дра И. Вучетића, да се изида крило на спрат и

3., Предлог дра Лазе Станојевића, да се ништа не зида

Већином гласова решава се, да се ништа не зида, него да се „Матица“ у своју кућу пресели, али пре свобе своје да је да и с поља и изнутра, као што треба, оправити и трошне магазине у авлији порушити.

4. Председник јавља, да је ова ванредна скупштина овом приликом свој рад свршила и позива, да се у смислу пословног реда изберу десет чланова, који ће скупштински записник потписати.

За оверење скупштинског записника бирају се чланови: Др. Ђорђе Дера, Ђорђе Д. Кода, др. Илија Вучетић, А. М. Матић, Лазар Рајин, др. Милан Савић, Јован Грчић, Аркадије Варађанин, А. Сандић, Стеван Јефтић.

Прочитано и одоставерено.

(Одбор за подизање споменика Бранку Радичевићу) послао нам је једно писмо с молбом, да га у листу нашем обнародујемо. Писмо гласи овако: „Славно уредништво! Молимо Вас да изволите у Вашем цењеном листу ово неколико реди уврстити:

Пошто овом одбору од 14. марта до 14. априла о. г. није никакав прилог стигао, одбор не може доносити редовно месечне извештаје, него ће од јако извештавати, кад му откуд који прилог буде стигао. Толико сматрамо за нужно, да за овај пар известимо срп. публику, која се интересује.

С поштовањем

ОДБОР

за подизање споменика Бранку Радичевићу.

У Ср. Карловцима, 17. (29.) априла.

Перовођа: Г. Марковић. Председника: Прота Јован Борота.

*

Одзивајући се молби за подизање споменика Бранку Радичевићу не можемо а да с болом у души не запитамо: зар смо се већ тако брзо уморили са поднашањем и прикупљањем прилога на ову племениту цељ? Угледајмо се на друге народе, који се налазе у тако исто неповољним околностима, и вршимо свак своје дужности.

(О душевним аномалијама у деце). Бечки психијатар Лајдесдорф држао је пре кратког времена предавање о душевно анормалној деци, па је том приликом навео једно чудновато данско дете као пример сувише рано душевно развијеног детета. Дечку беше име Хајникер; рођено је 1721. Кад му бејаше 10 месеци, оно је већ умело говорити, при крају прве године знало је на памет свих пет књига Мојсијевих, а кад му је било две и по године оно је пред данским двором показало да из основа зна историју Грка, Римљана, Персијанаца и Јевреја. Оволики успех заведе учитеље, те му стану набијати у главу толико предмета, да је, кад му је било 4 године и 4 месеца, умрло од превеликог надражења у мозгу. Последњих пет недеља јадно дете није могло оком тренути, те је тако у апсолутном неспавању провело последње дане свог — смело рећи кад све ово узмемо у обзир — чемерног живота. Лајдесдорф објашњава ту чисто чудновату психичку развијеност код деце прераним сазревањем појединих нервних влакана, која везују поједине центре у мозгу. Многе дечје ћудаве навике, као пакост, напраситост, ћудљивост, наклоност ка разбијању и кварењу, клонулост, страх који ноћу долази, последице су трајних психичких депресија (слабости), који опет долазе од разних наследних болести (тифуса, шарлаха ит.д.), од малокрвности. Сомнамбулизам, хипнотизам и падавица, прелазе с родитеља на децу.

„Мозак је, вели Лајдесдорф, још пре рођења исписан са многим и ако невидљивим знацима; траговима записа безбројних утисака родитеља и давнашњих појасева.

— **Невен** чика Јовин лист доноси у своме седмом бр. за 1884. год. ове чланке: 1. Ништа није на одмет (песма са сликом). 2. Беспосличари. 3. На врх брда, (песма од Војислава). 4. На врби свирала (песма са сликом), од Радана. 5. Нешто о последицама проналаска Америке, од Браца Младена. 6. Пролеће (песма В. Бичанске). 7. Радосна мајка (песма са сликом) од М — — ћа. 8. Веран коњаник, с мађарског од Милана. 9. О пужевима (са 5 слика) од З. В. Васићеве. 10. Рачунске игре. 11. О ружи, од Р. М. 12. Очепаш, (песма од † Саве Мркаља). 13. Из Федрових басан, (с латинског од Радана). 14. Овејана зрица. 15. Две мачке — басна. — 16. Дјеца у пролеће, (песма од Ђорђа Мариновића.) 17. Разнолије. 18. Даштања. 19. Решење даштања.

Рукописи и све што се тиче уредништва, шаље се на адресу: Dr. Jovan Jovanović Wien, IX. Porcelangasse Nr. 56. — „Невен“ чика Јовин лист, излази двапут месечно на читавом табаку. Цена је за Аустро-Угарску на читаву годину 4 фор., на пола године 2 фор. За Србију и Црну Гору и остале крајеве 10 динара или 5 фор. у банкама на читаву годину, одосно 5 динара или 2 фор. 50 н. на пола године, и шаље се на адресу: Штампарије А. Пајевића у Н. Саду.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

О резидби.

Зашто орезујемо лозу? — Орезивањем лозе постижемо многе цељи. Орезивањем чокот јача и оплемењује се; орезивањем задржава се чокоту одређена његова форма сходно изабратом начину одгајивања; орезивањем сваке године натерује се лоза на ново истеривање младог спажног ластара, као носиоца грожђа. Сравнимо ли неорезану лозу са орезаном, видићемо пре свега, да на првој доиста има много ластара, али лишће им је мало и неугледно, а тако исто и грожђе; док код друге — орезане, — код које се орезивањем изазиље правилни одношај између притицања сока и растења, код које растење, развијање лозе утиче више на постајање плода, лишће и цвет лепши је, пунији и у већем су броју, те и грожђа бива више и крупнијег, боље сазри, више накупи шећера.

Виноделци разликују у главном два основна начина орезивања лозе. Први је орезивање на „кратак рез“, други је — на „дугачак рез.“ Ова опет два начина обухватају сваки по неколико подначина или метода орезивања лозе. Под тим што се вели „кратак рез,“ разуме се, да се при орезивању једногодишња лоза, прут, ореже на што мање плодних окаца; а под „дугачким резом“ на против, да се лози при орезивању оставе више плодних окаца, код кондира 2—4 а па луковима 8—15. По првом начину орезује се чокоће слабуњаво и које је на мршавој земљи, као и оно које је у прошлој години истерало слабо пруће, лозу. Други пак начин на месту је, где је земља јака, ђубревита, где се дакле виноград редовно ђубри; па онда и ако је чокот снажан и ако тера јаку лозу. Други начин је познат код нас под именом орезивање „на род“ и у обичају је само код осмаплука и чардаклија, док по виноградима лоза се реже махом по првом начину. Шта више, у опште влада мишљење, да је други начин за винограде право убиство; у осталом имају и право, кад се код нас виногради никада и ничим не ђубре. А кад би ми подесним ђубретом ђубрили наше винограде и тиме чокоту додавали материје, којих има у соку његовом и које он не би требао на далеко да тражи, поред нашег иначе брижљивог рада у виноградима, ми би могли без зазора сваке године да остављамо на чокоту не један, но и више кондира, па опет не би тиме виноград упропастили, него би само веће користи од њега имали.

При орезивању лозе ваља даље на то пазити, да се сваки рез косо изврши и да буде такав, како би површина зарезе што мања била; исто тако ваља пазити, да се не реже тако, како ће сок, који из лозе истиче, преко окца течи, јер му то може да науди. Пресек ваља да буде чист и раван, а не кљунаст.

За орезивање лозе служимо се косиром или маказама. Последње имају превагу, јер се њима може врло чисто, једнако и брзо да ради. Само и оне ваља да су добре конструкције и да су свагда оштре. Рђавим и тупим маказама посао се много горе врши, но косиром. Маказе за поткресивање воћака нису и за орезивање лозе; за лозе су друкче конструкције. За сада веома добре виноградске маказе јесу Дитмарове, са шпиралним федером. Веома су препоручне због лакоће рада, солидне направе и јефтине цене. Коштају око 5·50 до 6·50 франака. Могу се набавити преко администрације „Weinlaube“ у Клостернајбургу (код Беча*). Као што би требало код нас да замене маказе косире, тако би требале и тестерице да замене сикирицу. При раду са сикирицом (обивање) многа окца са чокота опадну, што при раду са тестерицом није случај. **Т.**

*) У Београду преко срп. пољоприв. друштва?

Топле леје (стаклене расаднице).

Код нас би се ваљало више користити топлим лејама, јер оне могу да задовоље сву домаћу потребу тако званог „раног поврћа,“ поред тога што се у њима може за краће време и сигурније да изведе сваки расад и напослетку, што у њима можемо да гајимо поврће, које под нашим небом, на пољу, не би могло да успева. Као што се види има много узрока, с којих би ваљало послужити се топлим расадницима.

Шта треба све за топле леје? Треба четвртасти оквир од јаких дасака или брвана, стаклени прозори, коњско ђубре и лишће (буково или ма које друго) и сува трошна ђубревита земља. — Да кажемо, како се ови делови праве и приправљају.

За четвртасти оквир наместе се даске (или брвна окрајци) насатице у четвороугао. Даске могу да се и прикују једна с другом а могу и да се само ужљебе, па да се онда по вољи растављају. По средини обично добије оквир по једну или више летава, на које ће да се прислоне прозори, а и које оквир чвршће држи.

Прозори се граде као и обични прозори из стаклених окана (дамова), која се као и код прозора у преграде ужљебе. Прозор ваља добро да прилеже у оквир те да извањска хладноћа и не улази у расадницу. — Уз прозор долазе и сламарице или танке лаке даске, с којима се прозор ноћу покрива.

Коњско ђубре ваља да је свеже, јакомно те да брзим трулењем производи топлоту. А лишће се узиме суво, које може да се с пролећа скупи грабуљом испод дрвећа, или да се нарочито наручи неком да га донесе. Лишће такође брзо труне, те заједно са ђубретом произваћа топлоту.

Ђубревита земља за расадницу може различно да се приправља. Но најбоље ју је приправити из обичне баштенске или ливадске земље и трулог лишћа, које се за ту цељ раније још с јесени на гомилу збере. Ђубревита земља за расаднице не сме бити одвише масна, јер у затвореном простору на овакој земљи лако се навуче плесањ, гљиве и намноже се црви. Доцније се приправља ова земља из ливадске земље и добро сатрулеле земље из старе расаднице, помешане у једнаким деловима, па се остави преко зиме под неким наслоном (шупом) и чешће се лопатом преврће. Ако је земља (ливадска) тежа, онда ваља придодати $^1/_4$—$^1/_6$ песка. Особито је добро придодати ђубревитој земљи нешто ситне чађи (за $^1/_{10}$ од целе количине земље), од које се инсекти јако клоне. Пре употребе ваља ђубревиту земљу прорешетати те да се крупнији делови (песка, дрвета и под,) одвоје.

Топле леје праве се овако: У плитку јаму, у коју се мете оквир, снесе се коњско ђубре, помешано са $^1/_4$ лишћа, па се ово што може боље нагази, и кад се после 3 дана подједнако загреје, онда се поврх овога разреди ђубревита земља и то од прилике за $^1/_3$ метра (1 стопу) дебљине, како би корен биљака могао дубље да продире. После овога расадница се покрије прозором и поврх овога се даске поређају или се распрострe сламарица. Стакло ваља

чешће чистити, јер од паре, која се у расадници развија, може да потамни.

Величина расаднице зависи од множине поврћа, које хоћемо да гајимо. Ма колико велике биле, ваља и споља около оквира наметати до некле топлог коњског ђубрета. Кад се земља у расадници отпари и слегне, онда се сеје усев. Могу да се посеју: краставци, грашак, кароте (кратке мркве,) роткви-це, салата и др.

На крају додајемо и то, да је нужно по топлом ведром дану чешће подизати прозоре, те да се биљке навикавају на свеж ваздух, који им такође прија; у другим случајевима ваља прозор да је увек на оквиру. Исто тако и кад се капак преко дан диже ваља га још пред залазак сунца спустити, па поврх њега даске поређати, или сламарицама, а некада и обојима.

Нека би ово неколике речи побудиле многе, да са овако малим трудом и трошком долазе до раног поврћа и то онаког, каког им баштован и то по добре паре продаје. — Т.

У СИСКУ, 8. маја 1884. (Пословни извештај Шипуша и друга). Шенице дошло је овамо у задње време неколико терета из Панчева, Срема и Србије, која се продавала већим делом на наше млинаре, цене су се получивале следеће, и то: фина банатска врста ф. 9.50/80 панчевачка ф. 9.20/35 српска ф. 8.30/40 хрватска 8.50/75 босанска решетана ф. 8. до 8.40

Кукуруз, новог је дошло овамо такође неколико терета из Панчева и Срема те се продавао исти по ф. 6.28/30 стари банатски и сремски ф. 6.30/40 однос још увек слаб, те се однашају само маленкости.

Зоб, долази овамо из Босне у мањим партијама, те получује лепа бела здрава босанска нерешетана врста ф. 5.80/85 слаба старом помешана ф. 5.60/70.

Време лепо, вода висока, помало опада.

III. Исказ
прилога за грађење источно-православне капеле у граду Вараждину.

Дане Бањанин велетржац у Карловцу 100 фор. Град Митровица 50 фор. Црквена српска општина у Осеку 44 ф. 50 п. По 10 ф. Црквена српска општина на Ријеки, Српска црк. општина перлешка, Јоцо Лацковић трговац из Беловара, Српска црквена општина у Ботошу, Новом Селу и Качу, Пајо Ладјевић трговац у Брињу и Задруга Срба занатлија у Пакрацу. По 5 ф. Српска црквена општина у Н. (нечитљиво), Ђуро пл. Цебоци умировљени вијећник, Лазар Руварац председник судбеног стола у Беловару, Мато Бањ вијећник у Беловару, Сава Адамовић котарски судац у Брињу, Дане Вурдеља парох, Владо Рајачић поседник у Брињу, Миле пл. Дракулић сатник у Језераних, Српска црк. општина у Жабљу, Петар Мандић прото и Никола Петровић посједник у Госпићу, Ђуро Месаровић парох у Сурчину и Православна црквена благајна у Добрици. По 3 ф. Шпиро Орлић надпоручник, Петар Тошић закупник у Брињу, Никола Ристорић трговац, Тодор Сердић пуковник, Мијат Петровић поседник, Пајо Фијан умиров. сатник из Госпића, Н. Бороша и Симо Котур из Пакраца По 2 ф. Ђуро Бањанин тајник у Беловару, Нико пл. Чудић подпуковник у Глини, Мијат Матијевић прото, Пајо Насташић трговац, Ђуро Грујић трговац, Коста Слепчевић трговац, Никола пл. Милић кр. умир. сатник из Глине, Обитељ Вуковић, Јанко Вуковић поштар у Језераних, Дане Рајочић крчмар, Јоцо Брикси сатник, Јека Галовић крчмарица, Никола Галовић крчмар, Иван Рајачић сељак, Алекса Рајачић сељак, Ђуро Смиљанић крчмар из Прокике, Јосип Томић трговац из Дрежнице, Раде Мандић официјал, Огњеслав Димић официјал, Милан Пајновић пристав, Иво Вујновић трговац, Петар Јерковић трговац, Исак Медаковић трговац из Госпића, Љубомир Лакочевић пољоделац, Радован Поповић пољоделац из Сурчина, Ана Петровић поседница из Госпића, Ј. М. Стојадиновић, Никола Плавшић из Пакраца и Трифун Милковић сељак из Водотеча. По 1 ф. Јоца Котур поштар, Љубојевић начеоник у Блињу. Деметер Летиза чиновник у Бихачу, Петар Премуда вијећник, Доминик Лоја тајник, Др. Ладислав Балог котарски пристав, Људевит Цекуш и Алберт Полц судбени пристави, Никола Деобало официјал, Милан Рајц одвјетник из Беловара, Антун Бунака таксатор, Милан Предраговић трговац, Томо Муњаш канцелиста из Беловара, Јулка Грујић, Ева Јовановић трговкиње, Никола Греблановић гостионичар, Пајо Бабић трговац, Димитар Дукић умир. надпоручник, Милан Стојадиновић котарски судац, Милан Вранетевић домобрански мајор, Јово Давидовић трговац из Глине, Сто Поточник судбени пристав, Петар Галовић учитељ, Милош Маршић лекарник, Јосо Маршић поштарски одправник, Јоцо Месић поручник, Никола Хајдук поседник, Тасо Вертић поручник, Томо Стакић стражмештар, Петар Миловановић лугар, Иван Маша лечник, Коста Драгојловић грунтовничар, Стеван Марковић акцесиста, Миле Драженовић крчмар, Мане Станић опанчар. Дане Маричић посједник, Андро Дамјановић подворник сви из Бриња, Стјепан Гостовић, Мишо Гостовић сељаци из Гостова поља, Дане Рајачић сељак из Лучана, Митар Лончар из Шкалића, Лука Буквић сељак из Водотеча, Јоцо Косовац, Ђиро Станић, Илија Лончар, Владе Лончар сељаци из Шкалића, Алекса Косован, Алекса Божанић сељаци из Водотеча, Никола Косановић лугар из Капеле, Иван Драженовић лугар из Бриња Дане Кокотић оружник. Марко Галовић финанцијални надстражар, Лазо Таталовић, Илија Маравић, Митар Зринић сељаци из Дрежнице, Божо Јерић стражмештар из Језерана, Раде Смиљанић сељак, Васо Леманић финанц. стражар из Прокике, Буде Орлић сељак из Лучан, Димитар Крајновић умир. надпоручник, Милот Ласић катекета, Никола Димић крзнар, Пеко Станић учитељ, Бранко Свијановић пристав, Адолф Д-ор Моцнај вијећник, Стево Берчић школски надзорник, Остоја Вучковић пристав, Хинко Хреданек ветеринар, Н. Кутпар вијећник, Антун Јелене кр. вијећник, Иво Борић трговац, Петар Плавковић трговац, Никола Шобат умир. официјал, Никола Милатиновић сатник у миру, Васо Вердић умир. сатник, Петар Пауковић умир. мајор, Симо Грубић умир. сатник, Давид Коначевић умир. мајор, Стјепан Тамичић, Буде пл. Будисављевић, умировљени сатници сви из Госпића, Дане Вуксан из Медака, Манојло Дошен парох из Вребца, Милан Серафиновић из Вежанија, Никола Груић пољодјелац, Никола Михић обћ. начелник, Алексија Бановранић лугар, Лазар Месаровић трговац, Милан Месаровић пољодјелац, Ђуро Месаровић умир. домобрански поручник, Јово Луштрина стражар, Анастас Милутиновић, Софија Живковић посједници, Радован Рајић, Стјепан Антонијевић црквени пјевачоци, Никола Радаковић пољодјелац, Митар Клараговић гостионичар сви из Сурчина, Милан Брадаш парох, Васо Поповић трговац, Ђоко Петровић трговац, Даница Радмановић, Никола Завишић, Ј. Стојановић трговци, Коста Боришев умир мајор, Н. Николић учитељ сви из Добрица, Никола Стојадиновић, Петар Радичевић, Стево Радичевић, Васо Јанковић, Игњат Скорјан, Ђуро Гавела сви из Пакраца, Павао Холевац лугар из Бриња 90 н. Милан Продановић из Пакраца 80 н. По 60 н. Петар Одрибожић официјал из Госпића, Марко Ненадовић трговац из Сурчина. По 50 п. Светозар Врачачевић парох, Миле Боровац учитељ, Милан Петровић обћ. бележник, Стево Јасић пољодјелац, Алекса Иванић, Павао Драгић, Миле Теркиљ полодјелци из Блиња, Пајо Батушић гостионичар из Глипе, Јанко Лукач финанц. повјереник из Глине, Томо Вујдан финанц. прегледник, Драгутин Косарић, Марко Ивошевић, Димитар Божић, Адам Мишић финанц. стражари у Глини, Емилијан Вранешевић кројач, Теодор Петровић ковач из Глине, Петар Бартоловић, Дане Климанић, Јово Јузбашић оружници, Михаљ Тиљак акцесиста сви из Бриња, Пајо Мервош лугар из Летинца, Мане Буковић, Јосо Платина и Марко Стокућа сељаци из Водотеча, Пајо Крестић учитељ, Никола Крестић надстражар, Илија Љубобратовић стражар, Илија Делић стражар, Иван Трстић пољодјелац из Сурчина, Милош Јаношевић пољодјелац из Сурчина, Васо Медић пољодјелац, Петар Предојевић бележник, Адолф Полак трговац, Фрањо Свобода гостионичар, Богослав Антонијевић пољодјелац, Стево Гаржић гостионичар, Апка Михајловић гостионичарица сви из Сурчина, Пајо Вашић умир. канцелиста, Перо Марчик учитељ из Добрице, Љубица Андрејевић, Шандор Грубић, Јефто Радичевић, Стево Јачиновић, Симо Стојаковић, Никола Јанковић сви из Пакраца. Буде Драганић умир. сатник из Госпића 40 н. По 30 н. Глишо Зорић пољодјелац, Никола Тошић пољодјелац из Сурчина, Јула Јанковић, Марија Војновић, Савета Војновић, Гавро Прокопић сељак, Тимо Чапиш, Марко Шарац сељаци из Пакраца. Лазо Вилуш пољодјелац из Блиња 25 н. По 20 н. Лазо Хердић, Дамјанин Драгић пољодјелци из Блиња, Данило Павковић обћ. писар, Ксавер Матичић стражар, Ђуро Поповић и Петар Манојловић пољодјелци из Сурчина, Ђуро Јовичић пољодјелац из Фенека, Симо Мијајлија сељак и Станко Турук сељак из Пакраца. 16. пољодјелаца из Блиња по 10 н. 1 ф. 60 н. Мартин Жагар из Водотеча 10 н. Јулија Матић учитељица из Сурчина и Ј. Радмановић трговац из Добрица по 1 ф. 50 н. 3 ф. Укупно 568 ф. 95 н. К тому прилози I. и II. изказа са 1196 ф. Све укупно 1764 ф. 95 н.

У Вараждину 4. априла 1884.

Одбор православне источне црквене обћине.

Ред пловидбе
путничких бродова,

од 20. марта (1. априла) до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ и даље ТИСОМ: средом и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан у 10¾ сахата пре подне.

Нови Сад, 18. (30.) марта 1884

Отправништво.

ОГЛАСИ.

НАТЕЧАЈ.

На упражњено место варошког наредника расписује се овим натечај. До укључиво 25 маја о. г. имају се молбенице поднети потписаном магистрату.

Место се ово попуњује за сад привремено. Плата јесте 400 ф. а. вр. стан у нарави у магистратској згради и 40 ф. у име паушала за одело.

Особитог обвира увеће се на оне који имају квалификацију прописану за сличне редове код кр. оружништва.

Осим хрватског или српског тражи се знање и немачког а по могућности разумевање мађарског језика.

Прописано инструирате молбенице имају се поднети путем предпостављене си области.

У Земуну 2. маја 1884.

1—1 градоначелник **Марковић.**

СТЕЧАЈ.

Усљед управнити се имајућег једног учитељског места на овдашњој Српској православној основној мушкој школи, потписани одбор потребује учитеља за I. и II. разред са годишњом платом од 500 фор. а. вр. слободан стан и огрев. Сваки који место ово заузети жели, дужан је доказати: да је Србин православне вере; науке с' добрим успехом довршио, и црквеном хармоничном певању особито вешт.

Осим школских дужности изабрани учитељ имаде обављати још дужности црквеног певца, и поучавати школску децу хармоничном црквеном певању, а зато ће осим плате и 50 фор. а. вр. награде добити.

Рок је стечају 15. јуни 1884. до кога се имају сви потражиоци са молбом на потписани одбор обратити.

Српско-православни школски одбор.

У Д. Тузли дне 13. Априла 1884.

Перовођа, **Петар Ј. Лапчевић,** учитељ.

Председник. **Јован Р. Ђукић,**

2—3

Објава.

Вел.-Бечкеречка српска црквено-школска општина држаће у недељу 13. маја (25. маја н. р.) т. г. у 3 сахата по подне у дворани српске читаонице јавну дражбу ради издавања под најам гостионицу „код мађарског краља“ на 3 године, и то од 1 новембра т. г. до конца октобра 1887. Иста гостионица налази се на главној пијаци и састоји се из кафане, крчме, 12 соба за путнике, стан за угоститеља и чељад, подрума, кујне, собе за прање итд. Ближа условија даје потписани.

У В.-Бечкереку 19 априла (1 маја) 1883.

Јован Клее, главни старатељ.

2—3

ЗА ПРОЛЕТЊУ И ЛЕТЊУ СЕЗОНУ.

Велики избор **мушких и женских хаљина**, као и сваковрстни огртача и мантила, жакета, мантила против кише, налази се са најјефтинијом ценом у **првој бечкој конфекционој радњи М. Шостала у Новом Саду на пијаци.** 11—

ОБЈАВА.

Овим се од стране потписаних извршиоца опоруке и руковатеља оставина Јована и Марије Трандафил објављује, да ће се следеће земље на три идуће године путем јавне дражбе под закуп издавати, и то:

1. Салашка земља у Белим њивама и у Ривици на керском друму свега $135^{52}/_{2500}$ новосадских ланаца, даље

2. Салашка земља у Мртвалошу на сентомашком друму у обиму од $121^{1708}/_{2500}$ новосадских ланаца, и најпосле

3. Салашка земља до Стевана Пејића у обиму од $7^{1589}/_{2500}$ новосадских ланаца.

Свака ће се од ових земаља засебно издати под закуп.

Лицитација ће се одржати дана 13. (25.) маја тек. год. после подне у 3 сахата у здању поред салашке ченејске цркве. Услови се могу код потписаних дознати.

Паја Гостовић,
Лука Јоцић,
извршиоци опоруке пок. Марије Трандафил.

Ћира М. Поповић,
извршиоц опоруке пок. Јована Трандафила. 1—3

ОБЈАВА.

Овим се од стране потписаних извршиоца опоруке и руковатеља оставине Марије Трандафил објављује, да ће се следеће земље на три идуће године путем јавне дражбе под закуп издавати, и то:

1. Салашка земља на Камендину свега $51^{2330}/_{2500}$ новосадских ланаца, даље

2. Салашка земља на Керском друму поред бившег Шилићевог салаша у обиму од $50^{1877}/_{2500}$ новосадских ланаца.

Свака ће се од ових земаља засебно издати под закуп.

Лицитација ће се одржати дана 13. (25.) маја тек. год. после подне у 3 сахата у здању поред салашке ченејске цркве. Услови се могу код потписаних дознати.

Паја Гостовић,
Лука Јоцић,
извршиоци опоруке пок. Марије Трандафил.

1—3

ГОСТИОНИЦА
„КОД ЗЕЛЕНОГ ВЕНЦА“
У НОВОМ САДУ

која у средини вароши лежи, и 25 гостински соба има, издаваће се са свима зданијама, купатилом, и једном великом баштом од 1. новембра 1884. године на 3, односно на 6 година под закуп.

Сви они, који на закуп тај рефлектирати желе, нека се изволе са својим писменим сфертом на доле-подписане притјажатеље у Меленце (торонталска жупанија) обратити.

Мита Бибић.
Паја Бибић.

3—8

ЗА НАШУ
НИРНБЕРСКУ АНГРОС-РАДЊУ

требамо једног **старијег спомоћника** који је и на перу вичан. Ступање може и одмах бити.

Уједно потребујемо и једног шегрта.

Нови Сад, маја 1884.

2—2 **Браћа М. Поповићи.**

ЈОВАН ШОМАН

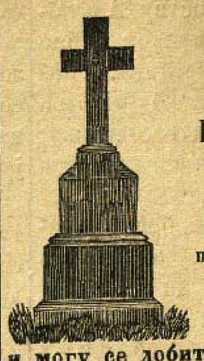

СА СТОВАРИШТЕМ
ГРОБНИХ СПОМЕНИКА КАМЕНИХ
И
КАМЕНОРЕЗАРСКОМ РАДИОНИЦОМ
У НОВОМ САДУ
НА КРАЈУ ДУНАВСКЕ УЛИЦЕ
код променаде,
препоручује ово своје, обилато прибрано стовариште овде, исто тако и свој

ФИЛИЈАЛ У ЗЕМУНУ,

и могу се добити и овде и тамо ГРОБНИ СПОМЕНИЦИ од камена **мрамора, гранита, сијенита и пешчаника,** најукусније израђени а по најјефтинијој цени; јемчи за праву повлату и тачно и правилно изрезане натписе на истима по наруџбини, ма у ком језику и ма којим словима.

Има и продаје на свом великом **стовариштy хидраулског креча и каје** (цемента) из прве и приповнате фабрике, а по истој цени као и у фабрици.

Израђује од **каје плоче за патос** од **сваке боје** и у **свакојаком** облику, које су данас најзгодније **за цркве, кујне и ходнике** и најтрајније са своје праве и ваљане израде. 5—12

ПРЕСТАЈЕ ЗУБОБОЉА!
кад се употреби
зубни елексир

Dom Maguelonne-a, приора RR. PP. бенедиктске опатије у Soulac-у (Gironde). Награђен с две медаље, с највишом наградом Bruxelles 1880. Изнашао га 1873 приор Pierre Boussard. У флаконима по: 1·50, 3 и 6 фор. у прашку 75 нов. и 1 фор. Паста 1 фор.

Основано је 1807.

Мириси. Велики асортисман најпознатијих енглеских и француских мириса.

Poudre fleur de riz de Lahore најбољи пудер са најфинијим мирисом. Главна агентура: Seguin 2. Huguerie-Gasse, Bordeax, а тако исто и у свима већим парфимеријама.

Депо у Н. Саду код гг. браће М. Поповића 34. главна улица, „код црвене руже“. 2—52

САМО ПРАВА
Др. ПОПОВА
АНАТЕРИН-ВОДА ЗА УСТА
помаже противу
ЗУБНОГ БОЛА.

Гд. Ј. Г. Попу, ц. кр. дворском зубном лекару у Бечу (Stadt Bognergasse Nr. 2.)

Тренутно ме заболе зуб и ја употребим вашу славну и познату анатерин-воду за уста и бол махом престаде Због тога сам вам велике хвале дужан и овим препоручујем најтоплије ту воду свакоме, који од зуба пати.

Др. Анг. Николо Мартнов.

Зара, 1. јануара 1869.

Може се добити у Н Саду: у апотеци Грозингеровој и Г. Плавшића и код Љ. Стефановића У Паланци: код К. Харликовића апот. У Футоку: у апот. С. Цвика. У Петровцу: у апот. Х. Ференца. У Темерину: у апот. М. Мајера. У Сомбору: код Г. Фалциона апот. Ј. Михелса. У Кули: у апот. Хајица. У Петроварадину: у апот. наследника Деодатових. У Карловци: у апот. удове Штрасер. У Руми: у апот. И. Хандела и А. Козјака. У Илоку: у апот. Ф. Ласла. У Панчеву: у апот. Ф. Бауера и удове Граф, код Т. Арсенијевића. У Митровици: у апот. Петровића, Жајсбергера. У Пригу: у апот. Д. Веселија, У Земуну: у апот. Ф. Бенкеа и код К. Трешчика. У Пазуви: у апот. Пинтера. 3—3

СРПСКА ШТАМПАРИЈА Дра СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ.

Част нам је п. т. публици како у месту тако и на страни до знања ставити да смо се са

НОВИМ АМЕРИКАНСКИМ БРЗОТИСКОМ

снабдели, те смо сад у стању све доленаведене тискарије по врло јефтиној цени, о чему се сваки уверити може, брзо и тачно обавити.

1000 ком.	куверата	4°	са фирмом	ф. 2.40
500 ком.	куверата	4°	са фирмом	ф. 1.50
1000 ком.	писама	4°	са фирмом	ф. 7.—
500 ком.	писама	4°	са фирмом	ф. 4.—
1000 ком.	писама	4°	са фирмом на 1 и трећој страни	ф. 8.—
500 ком.	писама	4°	са фирмом на 1 и трећој страни	ф. 4.50
1000 ком.	писама	8°	са фирмом	ф. 4.50
1000 ком.	рачуна	8°	са фирмом	ф. 3.50
500 ком.	рачуна	8°	са фирмом	ф. 2.—
1000 ком.	рачуна	4°	са фирмом	ф. 6.—
500 ком.	рачуна	4°	са фирмом	ф. 3.50
100 ком.	визит-карата			од 50 нов. до ф. 2.—

Осим горенаведених предмета, који се највише употребљавају, препоручујемо се и за лепу и солидну израду сваковрстних тискарија за политичне и црквено-школске општине, трговачке заводе и поједине задруге, које све тачно и брзо а уз умерену цену извршујемо.

Особито упозорујемо сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Györi“ штампане и то у формату 47—59 сантим.

ЦЕНА ЈЕ ТАБАКУ 5 НОВЧ.

Наручбине са више од 20 табака рачунамо табак по 4 новч.

У Новом Саду 7. априла 1884.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.